

10 mei 2023

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Prognoses hbo – en de Ad - belicht

Inleiding

Het zal niemand zijn ontgaan dat het ministerie van OCW naar buiten is gekomen met een raming tot en met 2029 van het aantal instromende studenten in het hbo en wo, en daarmee in het verlengde het aantal personen dat op een gegeven moment bij een van de opleidingen staat ingeschreven. Dat is wel even schrikken voor hogescholen en universiteiten, als er 'beeldend' wordt gesproken van een daling die te vergelijken is met de omvang van een hogeschool zoals Saxion. Het laat zien dat er duidelijk iets moet gebeuren, als ook helder is dat de kelderende cijfers niet zijn te ontkennen.

De roep om een basisfinanciering van elke instelling in samenhang met meer geld per student (want zo zit de bekostiging in elkaar, los van diplomabonussen als een deel ervan) zal zeker losbarsten. Er wordt sowieso al bezuinigd, hebben we begrepen, door niet als overheid te gaan werken met een automatische inflatiecorrectie van de budgetten. Dat zou betekenen dat de instellingen door de kat en de hond worden gebeten, om het maar eveneens beeldend te zeggen.

In dit nummer lopen we een aantal passages uit het rapport van OCW over de prognoses voor het hoger onderwijs langs. Veel andere gegevens zijn uiteraard mede van belang, zoals de dalende cijfers voor het mbo en andere sectoren die de studenten als het ware 'voor-opleiden' voor het hbo en wo. Maar dan is het beter om het gehele stuk te downloaden en rustig door te nemen. Hier de link: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/05/01/referentieraming-ocw-2023>.

Maar we nemen ook de gelegenheid te baat om in te gaan op een aspect dat naar onze mening niet is meegenomen nl. *de mogelijke verschuiving van de instroom in de hbo-bacheloropleidingen naar de Ad-opleidingen en de daarmee samenhangende doorstroom van Ad'ers naar een aanvullend bachelorprogramma, direct of na een aantal jaren*. Daarover gaan we eerst wat zeggen, met een paar extra kanttekeningen, om daarna dus de stukjes uit het rapport van OCW te analyseren.

2 Waar is dual?

Toch maar eerst: Waarom is de variant 'dual' niet expliciet vermeld in de prognoses? Het vermoeden van onze kant is dat die studenten zijn meegenomen bij 'voltijd', conform de situatie die geldt voor dual zoals het vallen onder gelijke regelingen zoals de studiefinanciering. Maar er zijn ook duale constructies voor groepen studenten die eigenlijk vallen onder het deeltijdse regime. Het is uitermate slordig, dat moet zeker worden gezegd. Kan dit nog een keer worden uitgelegd s.v.p.?

3 En hoeveel bekostigd? Langstudeerders? En andere specifieke groepen?

En ook maar als tweede binnenkomer: Hoe zit het eigenlijk met het aantal ingeschreven studenten dat in een bepaald jaar voor bekostiging in aanmerking komt? En met andere groepen zoals degenen die instellingscollegegeld betalen? En wordt ook de diplomabonus ingecalculleerd voor de geslaagden (en dan dus niet de Ad-gediplomeerden)? En is er aandacht voor deeltijders die maar de helft van een opleiding volgen en mogelijk al snel in formele zin langstudeerders kunnen worden?

Het is natuurlijk prima te begrijpen dat het bij dit soort prognoses om trends gaat. Als specifieke situaties elk jaar ongeveer dezelfde uitwerking hebben, kan vooral naar veranderingen rond die trends worden gekeken. Maar... OCW stelt zelf al heel snel allerlei scenario's bij op basis van diverse specifieke gevallen, groepen en situaties, ook als ze zich nog maar kort geleden hebben afgespeeld. Daarom lopen we die zaken toch even door.

- a. Het gaat bij de prognoses om het aantal ingeschreven studenten. Maar degenen die bijvoorbeeld al langer dan vier jaren in een hbo-bacheloropleiding zitten, betalen nog wel collegegeld maar leveren geen bekostiging van de overheid op. Een hogeschool kan de activiteiten voor een langstudeerder best slim en minimalistisch programmeren, maar met hele hordes ervan moet er zonder meer geld op worden toegelegd.
- Net zo goed als er veel studenten stoppen met hun studie, zullen er ook door allerlei oorzaken, gelet op de achterliggende periode, veel meer langstudeerders zijn en komen. Het simpelweg nemen van de aantallen die ingeschreven staan, kan dus best een extra vertekend beeld geven als het gaat om de terugloop.
- Het zou derhalve goed zijn om scherp op het netvlies te hebben waarvoor de overheid betaalt, dus dat in de statistieken nadrukkelijk het aantal bekostigde studenten wordt opgenomen. Het niet terugbrengen van het aantal langstudeerders, met een aanpak waarbij die groep een hogeschool niet veel kost, kan namelijk ook leiden tot een vertekend beeld bij de prognoses, misschien vaak onbewust.
- En natuurlijk weten we ook wel dat de overheid domweg een lumpsum-strategie hanteert, met als achterliggende gedachte dat het geld ook nodig is voor het opvangen van allerlei tegenslagen en van het stuwmeer met studenten die meer jaren nodig hebben. Eigenlijk is al snel vijf jaren voor een bacheloropleiding een gemiddelde norm aan het worden...
- b. Een specifieke situatie doet zich voor bij de Ad-studenten. Ook voor die groep geldt dat ze vier jaren geld van de overheid opleveren. Puur kijkend naar de Ad'ers zelf zal een hogeschool er niets aan tekortkomen. Uitloop bij de studie en dan gaan werken, niets aan de hand. Een derde inschrijvingsjaar levert het volle bedrag op, en de uitgaven kunnen bij een uitgekende ondersteuning van de studenten best laag zijn.
- Pas als ze doorstromen kan het gaan knellen binnen hbo-land. Er is nog maar een jaar over, of zelfs helemaal niks. Het collegegeld en een eventuele diplomabonus zullen uitkomst moeten gaan bieden. Maar ook dit soort situaties, als gevolg van het hebben van parallelle leerlijnen, zal waarneembaar moeten zijn. Het zijn studenten die dus al vrij snel tot de langstudeerders gaan behoren.
- c. Ad'ers stromen in bij het hbo en dan is het aan OCW om te bezien of ze uitvallen, de opleiding afronden en vertrekken, dan wel met het getuigschrift zich melden voor het gaan volgen van een aanvullend bachelorprogramma. Maar het meest interessant zijn degenen die na de Ad gaan werken en of niet meer een bekostigde bacheloropleiding gaan volgen of dit doen bij een private hogeschool.
- In dat laatste geval spaart de overheid geld uit, want we nemen niet aan dat die persoon vervolgens ook nog een tweede Bachelor wil behalen, hetgeen mag, tegen wettelijk collegegeld. Maar dat kunnen er op termijn toch wel meer zijn binnen hbo-land, al is het maar omdat ook zeer beperkte groepen als deeltijdse-wo-bachelorstudenten in ogenschouw worden genomen.
- d. Vervolgens hebben we personen die een tweede Ad, Bachelor of Master in de bekostigde setting doen. Dan betalen ze instellingscollegegeld, mede omdat ze niet worden bekostigd. Ze tellen echter wel mee bij het vaststellen van het aantal ingeschreven studenten, maar ook hierbij geldt dat ze eigenlijk buiten beschouwing moeten worden gelaten omdat ze een kostendekend tarief betalen.
- e. Tenslotte hebben we deeltijdse studenten die in het hbo en zeker in het wo een traject volgen dat twee keer langer dan nominaal duurt. Dat mag en de universiteiten doen het eigenlijk standaard. Logisch dat maar 1500 wo-deeltijders een bacheloropleiding volgen. In 2008 waren het er nog 6000 en in 2029 verwacht men het schamele aantal van 1300 studenten – gemiddeld 100 per universiteit.
- Maar het gaat erom dat deze studenten maar de helft van een leerjaar volgen en toch de volle jaarlijkse mep opleveren. Een Ad-opleiding doen in vier jaren zou aldus alle inkomsten genereren, naast het feit dat de studenten vier jaar lang (een verlaagd bedrag aan) collegegeld betalen. Dus ook hierbij is sprake van een afwijking van de reguliere studentenstromen.

4 Een extra mogelijke ontwikkeling – om mee te nemen – verschuiving Ad en B

In het rapport met de prognoses worden allerlei leerlijnen onder de loep genomen. Die zijn al vele jaren dezelfde, de meest voor de hand liggende. Er wordt gekeken naar de instroom bij de bachelor- en de Ad-opleidingen, beide los van elkaar bezien. Hieronder gaan we ernaar kijken. Maar het

zijn 'communicerende vaten' met betrekking tot de doorstroom naar het voltijdse (en duale) hbo. Niet helemaal uiteraard want er zijn allerlei groepen jongeren binnen onze samenleving die zonder het aanbod van Ad's niet zouden zijn gaan studeren. Maar in grote lijnen klopt het wel.

Je zou kunnen stellen dat door de sterke groei van het aanbod aan Ad's en de belangstelling die er is om eerst een Ad te gaan doen, om allerlei redenen, er toch meer jongeren in plaats van voor de Bachelor voor een Ad zullen gaan kiezen. Dat betekent dat er sprake zal zijn van een verschuiving binnen de groep instromers (die sowieso kleiner zal gaan worden). Hoe precies en in welke mate, dat is lastig te voorspellen. Maar OCW gebruikt nu bepaalde trends, hetgeen logisch is. Echter, er zijn niet veel echt concrete ervaringen opgedaan met een systeem waarbij sprake is van parallelle leerroutes, vaak even lang, in de richting van de Bachelor. Het maakt derhalve het opstellen van prognoses toch wel lastiger.

Vervolgens houdt OCW geen rekening met de effecten van de instroom in de Ad-opleidingen, het aantal studenten en tevens het zich gaan ontwikkelen van de doorstroom naar een aanvullend bachelorprogramma. Omdat een Ad twee jaren duurt en geslaagden voor een behoorlijk deel (zeker bij deeltijdse varianten) aan het werk gaan (of blijven) komen de betreffende studenten maar twee of drie jaren in de statistieken voor als het gaat om het aantal personen dat in het hbo staat ingeschreven. Dat betekent eigenlijk automatisch dat meer instroom in de Ad's zal leiden tot een behoorlijk aantal minder hbo-studenten, in totaal gemeten.

Echter, daar tegenover staan de Ad'ers die wel doorgaan voor de graad Bachelor. Het is echt gissen naar het percentage dat dit in de komende jaren gaat doen. OCW zou kunnen stellen dat uit de recente Ad-monitor is af te leiden hoe de ontwikkelingen op dit punt zijn, en op basis daarvan kunnen aangeven hoe groot de 'zij-instroom' bij de hbo-bacheloropleidingen mogelijk gaat worden.

Kortom, enige fine-tuning zou best mogen plaatsvinden. Natuurlijk is het terecht dat in het rapport wordt gesteld dat het aandeel Ad-studenten relatief erg klein is, en daarom moeilijk mee te nemen is in de diverse studentenstromen. Maar juist de sterke groei van de laatste jaren zou toch wel een signaal kunnen zijn, zeker als OCW stelt dat daarbij een stagnatie zal gaan optreden voor de voltijdse Ad's. Juist als er een verschuiving van de bachelor-instroom naar de Ad's gaat optreden, moet er toch een analyse worden gemaakt van de effecten.

Het is overigens wel zo dat in het rapport iets wordt gezegd over het zonder diploma vertrekken, op eigen initiatief, van studenten uit een hbo-bacheloropleiding. Ze hebben, zo wordt gesteld, dan wel een startkwalificatie (formeel is dat niveau 2) op zak, want anders zouden ze niet zijn toegelaten en dat kan ook op basis van een Ad-diploma zijn gebeurd. Maar verder wordt er niets geanalyseerd.

5 Nalopen van de prognoses

Goed, dat gezegd hebbende moet het toch gaan over die prognoses, met als duidelijke boodschap dat de teruggang in aantallen studenten meer zal zijn dan eerder was verwacht. Een van de belangrijkste oorzaken die worden genoemd, is een toch wel sterk groeiende groep uitvallers. Tijdens de pandemie werd dat nog als het ware 'verbloemd' door het niet hanteren van bijvoorbeeld het afwijzend studieadvies, maar nu blijkt toch dat meer dan vroeger bepaalde groepen studenten het niveau niet echt aankunnen of er eerder de brui aangeven.

We geven de passages over het hbo hieronder weer in de bekende kaders, gevolgd door commentaar van onze kant. De grafieken uit het rapport laten we achterwege, maar zoals al gezegd, als u het gehele stuk downloadt, kunt u aldaar die figuren aantreffen. Achtereenvolgens kijken we naar de hbo-bachelor in voltijd, de Ad's in voltijd en deeltijd en tenslotte de hbo-bachelor in deeltijd.

Hoger beroepsonderwijs

Het aantal studenten in het hbo daalt de komende jaren waarschijnlijk langzaam. Van 2008 tot en met 2021 nam het aantal studenten in het hbo juist geleidelijk toe. In 2021 waren er 490.500 studenten ingeschreven, 74.400 meer dan in 2010. In 2022 was er voor de eerste keer een daling, naar 476.100 studenten. De verwachting is dat die doorzet: naar 435.600 in 2029. De daling hangt samen met de bevolkingsontwikkeling. Het aantal 17- tot 25-jarigen neemt de komende jaren af waardoor minder personen in het hbo verwacht worden. Dit is een voortzetting van de leerlingendaling in het voortgezet onderwijs.

Tussen 2022 en 2029 is de daling 40.500, oftewel 8,5%. Dat is toch een fors percentage te noemen.

De geschatte omvang van het hbo voor de komende jaren is lager dan in de vorige raming. In 2022 werden 476.100 studenten geteld, 13.300 (-2.7%) minder dan verwacht. De belangrijkste oorzaak is een grotere ongediplomeerde uitstroom, mogelijk door de krappe arbeidsmarkt. Daarnaast is er op korte termijn minder instroom van mensen met een bol-diploma. Dat komt vooral doordat er minder studenten in bol-4 verwacht worden, door de krappe arbeidsmarkt.

De belangrijkste reden voor het lagere aantal studenten in het hbo is dus het uitstromen zonder diploma omdat de arbeidsmarkt aan veel jongeren trekt – en ook ouderen, maar goed, die hebben al vaak een baan. Ook wordt dit gesignaleerd voor het mbo, op niveau 4. Het moet, als het bewust gebeurt, toch een behoorlijke stap zijn voor jongeren (en hun omgeving) om de studie af te breken. De vraag is dan toch of er een moment komt dat de opleiding alsnog kan worden afgemaakt, zonder veel weer overnieuw te moeten doen. Dat is misschien een kwestie van in een glazen bol kijken, maar het is aan te raden om snel te gaan onderzoeken of er in het verleden zich ook vergelijkbare situaties hebben voorgedaan (groenpluk).

Het is eigenlijk een meer algemene kanttekening, maar toch maar even hier opgeschreven. In de komende periode mag worden verwacht dat veel mensen na het afronden van een formele opleiding niet meer opteren voor een volgende formele graad, maar kiezen voor het behalen van certificaten op eenzelfde of hoger niveau – en misschien ook wel lager als zoiets bij de functie past. Dit wordt al langer voorspelt maar met alle economische ontwikkelingen en dynamiek op de arbeidsmarkt ligt het zeker voor de hand – en denk dus ook maar aan die 'studie-verlaters' die zich toch ook verder willen en kunnen (bij)scholen in samenhang met een baan.

Het zit niet in het formele systeem, en ook niet in de prognoses. Maar met het bovenstaande in het achterhoofd moet OCW toch gaan nadenken hoe hiermee om te gaan in de komende jaren. Er zijn studenten die bijvoorbeeld hun Ad-opleiding niet afmaken en in het derde studiejaar dit wel gaan proberen maar tevens onderwijseenheden van een verwante bachelor mogen gaan doen – of misschien wel van een tweede Ad-opleiding. Zeker als zij aan de slag gaan in een baan met die Ad in het vooruitzicht is dit een slimme en uitstekende optie om voor weinig geld meer te kunnen doen. En... de hogeschool vaart er ook wel bij want dat derde jaar wordt gewoon bekostigd. Die persoon staat als student te boek en niet als cursist of zo. Truc? Nee, een schot voor open doel.

Van de 476.100 hbo studenten in 2022 doen 440.400 (92,5%) een bachelor. De overige groep bestaat uit 21.000 (4,4%) associate degree- en 14.700 (3,1%) masterstudenten. Het voltijdsonderwijs is fors groter dan de deeltijdvarianten: 417.400 (87,7%), tegen 58.700 (12,3%) studenten.

Het aantal Ad'ers is toch maar mooi meer dan verwacht zo'n 10 jaren geleden, door de zwartkijkers. 4,4% en dat percentage zal alleen maar (relatief) stijgen omdat de instroom voor de Ad nog wel even doorzet en voor de Bachelor omlaag zal gaan. Op de deeltijd komen we later terug.

Aantal voltijd-hbo-bachelors daalt eerder dan verwacht

Naar verwachting zal het aantal studenten in een voltijd-hbo-bachelor de komende jaren afnemen: van 398.100 studenten in 2022 naar 354.100 studenten in 2029. Deze raming is naar beneden bijgesteld ten opzichte van de vorige raming. Vorig jaar werden 408.500 studenten in 2022 verwacht, maar 398.100 studenten geteld. Dat is 10.400 (-2.5%) minder dan geraamd. Dit leidt vooral op korte termijn tot een bijstelling naar beneden.

Dat wil zeggen dat voor de voltijdse hbo-bacheloropleidingen geldt dat er in de komende zeven jaren 55.000 minder studenten zullen komen. Dat is bijna 14%, dus 1 op de 7 minder dan nu het geval is. Misschien nog minder als er een verschuiving plaatsvindt van de Bachelor naar de Ad.

In dat kader mag ook best worden gesteld dat er nog een ander effect optreedt in het geval er echt veel minder studenten naar de Bachelor gaan en als ze kiezen voor de Ad. Het kan zonder meer zo zijn dat er minder langstudeerders bij de bacheloropleidingen komen, en dus een hoger studierendement aldaar opleveren. Dat heeft dan te maken met het meer bewust kiezen door jongeren, ook met een vorm van voorzichtigheid door eerst maar eens te zien of het met de Ad gaat lukken. Hogescholen kunnen hierbij een cruciale rol spelen door in een studiekeuzecheck instrumenten op te nemen waarmee die jongeren voor zichzelf kunnen nagaan wat het beste past bij de persoonlijke omstandigheden.

De belangrijkste oorzaak voor de bijstelling naar beneden is een onverwacht hoge ongediplomeerde uitstroom. Het aantal studenten van voltijd-hbo-bachelors dat zonder afgelopen jaar zonder diploma naar "geen onderwijs" stroomt is fors naar boven bijgesteld. In 2022 stroomden ongeveer 9.000 meer studenten uit dan verwacht. In de komende jaren is de geraamde uitstroom daarom hoger, vergeleken met vorige raming). Overigens heeft deze ongediplomeerde uitstroom wel een startkwalificatie gehaald (anders hadden ze niet in het hbo kunnen beginnen) en in een aantal gevallen ook een ad-diploma in het hbo. De studenten hebben dat diploma dan alleen niet gehaald in het jaar voor de uitstroom uit het onderwijs.

Het aantal van 9000 minder dan verwacht is toch wel een behoorlijke slok op een borrel. De vraag is natuurlijk of dit zo blijft, met deze arbeidsmarkt of dat we nog schokgolven in de vraag naar hbo'ers zonder diploma kunnen verwachten. Keren ze dan mogelijk terug en zo ja, in welke variant?

Het al een Ad op zak hebben en dan stoppen tijdens het aanvullend bachelorprogramma is best voorspelbaar. De Ad is een prima mogelijkheid om aan het werk te gaan (of als duale student te blijven) en eventueel aanvullende certificaten te bemachtigen. Maar het is dan zeker handig om dit als OCW te blijven volgen qua ontwikkeling.

Daarnaast is in 2022 ook de instroom van studenten met een bol 4-diploma 2.100 minder dan verwacht. Tot 2028 wordt daarom een kleinere instroom geraamd, vergeleken met de vorige raming. Vanaf 2028 is de instroom weer redelijk in lijn met de vorige raming. De belangrijkste reden hiervoor is dat de raming van de bolstudenten naar beneden bijgesteld is. Hierdoor zijn er minder studenten die naar het hbo kunnen doorstromen. Bovendien werden in 2022 meer tussenjaren genomen (vermoedelijk door de invoering van de basisbeurs in collegejaar 2023-2024). In RR2023 wordt verondersteld dat de studenten die in 2022 een tussenjaar namen in 2023 weer zouden instromen. Hierdoor is er in 2023 een tijdelijke piek. De raming blijft desondanks lager dan de vorige.

De voorlopige cijfers zullen het straks gaan uitwijzen, maar het is toch maar volledig en echt de vraag of er dit jaar relatief veel studenten arriveren die een tussenjaar hebben genomen. Misschien hebben ze dat gedaan om eerst geld te verdienen, om hun studie te kunnen gaan bekostigen. Natuurlijk zullen er jongeren zijn die de basisbeurs willen gaan gebruiken, maar een jaar overbruggen kost ook behoorlijk veel geld (al is het maar dat dan de ouders moeten dokken).

Voltijd associate degrees groeien niet door

De voltijd associate degrees (ad) maakten een sterke opmars door, maar deze groei is afgevlakt. In 2022 zijn er 12.800 voltijdstudenten, wat ongeveer overeenkomt met de raming van vorig jaar. Naar verwachting zal hun aantal de komende jaren redelijk constant blijven. Het aantal voltijd-hbo-ad-studenten is naar beneden bijgesteld ten opzichte van de vorige raming. In de vorige raming nam hun aantal nog wat langer toe. De nieuwe raming gaat ervan uitgaat dat het aantal studenten in de komende jaren nauwelijks verandert. Dit leidt op lange termijn tot grote bijstellingen naar beneden, tot 3.000 (-18,6%) studenten minder in 2029.

Ja... we zullen het gaan zien en merken. Klopt, minder mbo'ers, maar misschien toch meer havis-ten, meer overstappers vanuit de bacheloropleidingen... en dus wellicht ook een verschuiving van de bachelorinstroom naar wat de Ad wil gaan doen. Maar dit zegt OCW:

De belangrijkste reden voor de bijstelling naar beneden is dat de gediplomeerde instroom uit een bol 4-opleiding naar beneden bijgesteld is. Die stroom groeide in de voorgaande jaren juist en de vorige raming ging ervan uit dat die trend door zou zetten. In de laatste twee jaren nam deze stroom echter juist af. De huidige raming gaat daarom uit van een lichte daling in de komende jaren. Dit leidt op lange termijn tot een forse bijstelling naar beneden.

Okay. Nu kent een Ad maar twee jaren, dus het aantal studenten is sowieso al minder dan bij de vierjarige bacheloropleidingen. Ze kunnen door naar de Bachelor en vaak al als ze nog maar heel weinig behoeven te doen om de Ad af te ronden. Zoals gezegd, het is afwachten geblazen.

Deeltijd associate degrees blijven doorgroeien

Ook bij de deeltijd associate degrees was in de laatste jaren een stijgende trend te zien. De verwachting is dat deze trend bij de deeltijdstudenten nog langer doorzet. In 2022 zijn er 8.200 deel-

tijdstudenten, wat overeenkomt met de raming van vorig jaar. Dit aantal zal naar verwachting naar 10.900 groeien in 2031 en blijft vervolgens redelijk constant. De raming van het aantal deeltijd-hbo-ad's is nauwelijks veranderd ten opzichte van de vorige raming. De verwachte groei is in de huidige raming wat langzamer dan vorig jaar. Dit leidt op korte termijn tot lichte bijstellingen naar beneden, maar het verschil is zeer gering. Op lange termijn komen de ramingen overeen.

Zie daar, die doelgroep zal dus blijven zorgen voor een stabiele positie van de Ad in het hbo. Mogelijk dat een forse inzet van hogescholen op het ontwikkelen van deeltijdse en duale Ad-opleidingen in nieuwe regio's tevens kan zorgen voor nog meer studenten.

Deeltijd-hbo-bachelor groeit niet verder

In de actuele ramingen wordt verwacht dat dit onderwijstype de komende jaren niet meer zal groeien. In 2022 volgen 42.300 studenten een deeltijd-hbo-bachelor. Dit daalt naar verwachting naar 41.600 in 2025 en blijft daarna redelijk constant. De telling van 2022 is 2.300 (-5,2%) studenten lager dan geraamd, wat tot een bijstelling van de raming naar beneden leidt. De vorige raming ging ervan uit dat het aantal deeltijd-hbo-bachelorstudenten geleidelijk zou groeien en op lange termijn afvlakt. De nieuwe raming gaat ervan uit dat de daling in 2022 nog doorzet tot 2025, en dat het aantal studenten vervolgens constant blijft.

Er is de laatste jaren veel geïnvesteerd in het deeltijdse hbo-onderwijs. Denk aan de experimenten met het gebruik van leeruitkomsten, het inzetten van werkplekleren, het meer gebruiken van 'EVC' en het flexibiliseren van leerwegen. Men dacht twee jaar geleden dat dit zou leiden tot 10% meer deeltijders in 2029, maar dat gaat kennelijk niet lukken. Dit zegt OCW:

De oorzaak hiervan is een lagere instroom van buiten het onderwijs. In 2022 was de instroom van buiten het onderwijs 2.100 studenten lager dan verwacht. Hierdoor is de raming naar beneden bijgesteld. De lagere instroom heeft een cumulatief effect op het aantal deeltijd-hbo-bachelors, doordat studenten normaal gesproken meerdere jaren in de deeltijd-hbo-bachelor blijven. Dit leidt tot oplopende bijstellingen in de deeltijd-hbo-bachelor in de komende jaren.

Interessant, 'instroom van buiten het onderwijs'. Bij deeltijdse opleidingen komen de studenten normaal gesproken vanuit een situatie waarbij ze niet formeel een opleiding volgen, los van deeltijdse Ad'ers die doorgaan met een deeltijdse Bachelor. Maar goed, uit de tabellen blijkt het ook wel. Toch vreemd, om het zo te formuleren...

6 De disclaimer

Uiteraard mag in het rapport van OCW de disclaimer niet ontbreken. Prognoses zoals deze kennen behoorlijke onzekerheidsmarges. Internationale studenten, spijtoptanten, migratie, omscholing, gevolgen van ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, enzovoort. Hier is OCW aan het woord:

Prognose onzeker

Zoals elke prognose en raming, kent ook de bevolkingsprognose onzekerheden. Vooral het aantal migranten is moeilijk te voorspellen. De oorlog in de Oekraïne en de gevolgen daarvan waren bij het opstellen van de vorige prognose nog onbekend, maar hebben grote impact gehad op de immigratie in Nederland en de bevolkingsgroei afgelopen jaar. Het is nog steeds onbekend hoe lang de oorlog in Oekraïne aanhoudt, maar ook is onbekend wat de coronapandemie op de lange termijn voor effecten heeft op de bevolkingsontwikkeling.

Het is ook onzeker of de stijging van de levensduur in de toekomst in hetzelfde tempo zal doorzetten en of de voorkeur voor een gezin met twee kinderen blijft bestaan. In de volgende paragrafen wordt toegelicht welke observaties en veronderstellingen over geboorte, sterfte en migratie het CBS heeft gebruikt om de bevolkingsprognose op te stellen. Daarbij wordt een aantal van de onzekerheden uit de bevolkingsprognoses nader toegelicht.

We gaan die paragrafen niet uitlichten. U kunt het rapport dus downloaden en zelf een oordeel vellen over wat de hogescholen en universiteiten te wachten staat. CvB-adviseurs zullen zonder meer hun adviespennen hebben geslepen... Kortom, we zullen wel merken hoe en wat, mede in samenhang met wat ook de toekomstverkenningen met zich mee gaan brengen...